

YK:n vammaisyleissopimuksen kansallisen toimintaohjelman valmistelun kuulemistilaisuus
pe 7.2.2020 klo 13–16, sosiaali- ja terveysministeriö

Suomen Reumaliiton puheenvuoro: Katja Metsävainio, Reumaliiton hallituksen jäsen

1) Yhdenvertaisuuden ja tasa-arvoisen kohtelun vahvistaminen läpileikkaavasti kaikilla yhteiskunnan eri osa-alueilla

Vammaisten ja pitkäaikaissairaiden yhdenvertaisuutta ja syrjimättömyyttä erityisesti työelämässä tulee edistää voimakkaasti. Vammaisissa ja pitkäaikaissairaissa on paljon käyttämätöntä potentiaalia, joiden kouluttautuneisuudesta ja osaamisesta sekä työelämän osallisuudesta hyötyisivät kaikki osapuolet, niin henkilö itse, työmarkkinat kuin Suomen talouskin. Työn tekeminen lisää kiistattomasti niin taloudellista, sosiaalista kuin henkistäkin hyvinvointia. Kaikki tehty työ tulee olla kannattavaa. Sosiaalietuudet tulee olla soviteltavissa joustavasti ilman pelkoa niiden menettämisestä, jos työhön ei sovitusti pystyisikään. Räätelöimällä työ tekijälleen sopivaksi pystytään hyödyntämään kaikkien kapasiteetti.

2) Esteettömyyden ja saavutettavuuden vahvistaminen kaikkien hallinnonalojen toiminnassa

Esteettömyys ja saavutettavuus on perusta kaikelle sille, että vammaisen ihminen pystyy toimimaan arkielämässä ja yhteiskunnan täysivaltaisena jäsenenä. Esteettömyys ja saavutettavuus tulee huomioida kattavasti, aina ja kaikkialla. Fyysinen esteettömyys tulee ottaa huomioon eri tavoin vammaisten henkilöiden kannalta. Niin ikään viestinnän, materiaalin ja järjestelmien saavutettavuus. Viestinnän tulee olla monikanavaista, jossa huomioidaan myös viittomakielen ja selkokielen käyttäjät.

Esteettömyys ja saavutettavuus kytkeytyy kiinteästi myös liikkumisvapauteen. Vammaisilla henkilöillä tulee olla oikeus mahdollisimman itsenäiseen liikkumiseen. Liikkumaan tulee päästä sillä tavalla ja silloin kuin vammaiset itse haluavat turvaamalla ja tarjoamalla kohtuullinen tuki ja apu. On varmistettava, että tiedonsaanti näistä palveluista on saavutettavaa.

3) Kuntoutukseen ja terveystalvueluihin pääsyn vahvistaminen

Vammaisten ja pitkäaikaissairaiden tulee saada saman laajuiset, -laatuiset ja -tasoiset maksuttomat tai kohtuuhintaiset palvelut yhdenvertaisesti muiden kansalaisten kanssa asuinkunnasta riippumatta. Lisäksi heille on taattava terveystalvuelut, joita he tarvitsevat erityisesti vammaisuutensa tai sairautensa vuoksi. Terveystalvuelun palvelut tulee järjestää mahdollisimman lähellä ihmistä. Kuitenkaan välimatka ei saa olla määrittävä tekijä päätettäessä terveystalvuelun yksikköä, vaan palvelutason on vastattava ongelman vaativuuteen.

Perusterveystalvueluun tulisi päästä helpommin ja sinne tulisi monistaa niitä hyviä ratkaisuita, jotka jo erikoissairaanhoidossa on todettu toimiviksi.

Vammaisille ja pitkäaikaissairaille on järjestettävä kuntoutusta, joka on kuntoutujalle sopivaa, oikea-aikaista ja riittävää. Kuntoutusjärjestelmän hajanaisuutta tulee selkiyttää – mitä on lääkinnällinen, sosiaalinen ja ammatillinen kuntoutus ja kenellä niitä on mahdollista saada.

Riittävän ja oikea-aikaisen kuntoutuksen saaminen on ennaltaehkäisyä, joka ylläpitää arjen toimintakykyä edesauttaen myös työkyvyn säilymistä. Kuntoutuksen turvin myös

pitkäaikaissairaat ja vaikeasti vammaiset pystyvät asumaan kotona mahdollisimman pitkään. Tämä on laitospaikkoihin verrattuna paitsi inhimillistä, myös kustannustehokasta.

Kuntoutus on nivottava tulevaisuudessa kiinteäksi ja luontevaksi osaksi palvelukokonaisuutta, jotta jokainen ihminen saisi tarpeelliseksi kokemaansa kuntoutusta yksilön tarpeet huomioiden.

Myös apuvälinejärjestelmää on selkiytettävä ja taattava, että kaikki apuvälineistä hyötyvät saavat tarvitsemansa apuvälineet ajoissa sekä niihin kuuluvan ohjauksen. Myös apuvälinekorjausta on saatava vuorokauden jokaisena aikana ainakin arkielämän sujumisen kannalta välttämättömille apuvälineille, kuten pyörätuoleille.

4) Riittävän elintason ja toimeentulon vahvistaminen

Vammaisten ja pitkäaikaissairaiden sekä heidän perheidensä oikeus riittävään elintasoon ja sosiaaliturvaan on varmistettava.

Vammaiset ja pitkäaikaissairaat kuuluvat kansan köyhimpiin. Heillä on usein vain pieni eläke, mutta silti suuret vammasta tai sairaudesta johtuvat kulut, kuten terveydenhuollon maksut sekä lääkekulut. Myös muihin kansalaisiin verrattuna heillä saattaa olla ylimääräisiä vammasta aiheutuvia kuluja, kuten esimerkiksi varta vasten heille teetetyt vaatteet, jalkineet ja apuvälineet, suurempi palveluiden ostotarve tai ravintoon liittyvät maksut. Työelämästä saatavat palkkatulot ovat harvoin kompensoimassa kuluja. Kyselyissä on todettu, että vammaiset ja pitkäaikaissairaat joutuvat tinkimään jo esimerkiksi lääkkeistään, jotta saavat syödäkseen.

Vammaisille ja pitkäaikaissairaille tulee turvata riittävä elintaso ja sosiaaliturva. Vamma tai sairaus ei saa aiheuttaa lisäongelmia toimeentuloon. Asiakasmaksujen ja omavastuuosuuksien kokonaisuutta on kehitettävä siten, että se on selkeä ja maksurasitus asiakkaalle kohtuullinen eikä estä palvelujen käyttöä.